

# Frida



## får en hund

Foto: Maria Engeström

## Lärarhandledning

# Om SKKs skolmaterial



Foto: Mats Engblom

## Bästa lärare,

Häftet *Frida får en hund* är en berättelse som vänder sig till 10–12-åringar. I den åldern börjar många barn sluka böcker och tycker att det är roligt och spännande att få lite mer information. Vi på Svenska Kennelklubben har lång erfarenhet av att ta fram utbildningsmaterial till skolbarn i olika åldrar. Att bara ge barnen torra fakta, tabeller och siffror är inte så lyckat, en faktabank för hundintresserade barn ska vara lite mer lästänksam. Vi ville ge barnen något som vi tror att de kommer att tycka om att läsa – en berättelse om en flicka som så gärna vill ha en hund.

## En berättelse för alla barn

*Frida får en hund* är inte en berättelse bara för de barn som har hund i familjen eller kanske kommer att få i framtiden. Det har hänt att

lärare reagerat och sagt ”Tänk på alla barn som är allergiska mot hundar. Det känns inte rättvist mot dem att låta klassen arbeta med Svenska Kennelklubbens skolmaterial”.

Vi kan lugna er med att de allergiska barnen inte känner likadant. Nästan alla barn är intresserade av djur och alla har samma rättigheter att få fördjupa sina kunskaper. Hundallergiska barn och vuxna ringer ofta till Svenska Kennelklubben och frågar om hundar. Mest av allt vill de veta om det finns någon speciell hundras som allergiker kan ha (svaret är tyvärr nej). Men många ringer bara för att få veta mer om hundar, hunduppfödning, hundsporter eller något annat.

Ofta är det viktigt för de allergiska barnen att de får förklara för sina kamrater att de inte tycker illa om hundar bara för att de inte kan

klappa och leka med dem. De barn som har hund hemma och de allergiska barnen brukar vara duktiga på att prata om problem som kan uppstå när de umgås med varandra – och om hur man bäst kan lösa dem. Att man inte kan gosa med en hund betyder inte att man inte vill veta något om hundar. Hur många får tillfälle att krama en isbjörn eller gulla med en delfin?

## Hunden och människan

Hundar har en viktig roll i samhället och hjälper oss människor på många olika sätt. Barn vill gärna veta mer om vanliga sällskaps-hundar men är också nyfikna på polishundar, ledarhundar och andra hundar i människans tjänst. Runt om i världen bedrivs också omfattande forskning kring hur våra sällskapsdjur påverkar vår kroppsliga och mentala hälsa. Många saker är direkt mätbara: blodtrycket sjunker när man klappar en hund eller en katt, eller bara tittar på fiskar i ett akvarium. De flesta av oss som har hund, katt eller något annat älskat sällskapsdjur kan nog också skriva under på att djuren gör våra liv ljusare. De håller oss sällskap i vardagen, de ser till att vi kommer ut i naturen, de roar oss med sina egenheter och påhitt och de finns där när vi behöver dem som mest.

## Din inställning påverkar

Vi hoppas att barnen går hem och ”slukar” den lilla berättelsen om Frida och hennes hund Penny när de har läst sina läxor. Går det att klämma in hundkunskap på schemat så är *Frida får en hund* ett utmärkt underlag för diskussioner och grupparbeten. Vad som blir slutresultatet beror förstås mycket på hur du själv känner för hundar. Du kanske har hund själv? Eller är du tvärt om helt ointresserad av hundar, allergisk eller till och med en smula hundrädd? Tycker du att det är bra med hundar, katter och andra sällskapsdjur eller ser du dem som en sanitär olägenhet?

Vad du själv säger och förmedlar kan påverka barnen för lång tid framöver. Föräldrar får ju ofta böja sig för barnens argument i olika frågor när de bestämt hävdar att saker och ting är på ett visst sätt, ”för det har fröken sagt!”.

## Vi hjälper dig!

Som lärare har du ett stort ansvar. Om du känner att din egen erfarenhet och kunskap om hundar inte riktigt räcker till när barnen börjar ställa svåra frågor, tveka inte att kontakta oss på Svenska Kennelklubben. Ta också gärna en titt på vår webbplats Köpahund.se. Där kan du läsa mer om olika hundraser, om hur det går till att köpa en valp och vad som krävs av en ansvarstagande hundägare.

# Hunden – vårt första husdjur

Hunden var det allra första djur som vi människor tillät att komma in och bo tillsammans med oss utan att vi hade för avsikt att äta upp det. Det var redan när vi bodde i grottor. Människan lärde sig att dra nytta av hunden – inte bara som sängvärmare under bistra vinternätter. Hundarna var bra på att jaga och villiga att samarbeta med människorna. Dessutom höll de vakt vid grottorna och varnade när rovdjur eller fiender kom för nära.

Det finns fortfarande platser på jorden med så primitiva bostäder att hundar får hålla sin husbonde varm under kalla nätter. Det moderna samhället utnyttjar hundar på annat sätt. Nu vet vi att hundens luktsinne i många fall är överlägset alla moderna tekniska hjälpmedel. Se bara på lavinhundar, narkotikahundar, mögelhundar, kvicksilverhundar och klorhundar (som letar läckor på vattenledningssystem). Forskare har upptäckt att hundar kan känna kroppsliga förändringar hos människor. Det finns hundar som kan varna långt innan deras ägare får ett epileptiskt anfall. Och det forskas om huruvida hundar kan nosa sig till tumörer i människokroppen innan dessa kan upptäckas med röntgen eller annan teknisk utrustning.

## Hundraser

Vad är en hundras? Varför har det blivit så många raser? Går det inte lika bra att köpa en blandras? Barn ställer alltid enkla och logiska frågor. Att hitta svar är inte alltid lika enkelt.

När hunden först fanns på jorden var den vild och möjligen såg alla hunddjur ungefär likadana ut. Det vet man inte så mycket om. Men årtusendena gick och hunddjuren spred sig över kontinenterna. Det var naturen själv som gjorde de första uppdelningarna i ”raser” genom att anpassa hundarna till den miljö där de levde och efter de bytesdjur de livnärde sig på. Därför kom det att finnas tjockpälssade spetsliknande hundar i polartrakterna och tunnhåriga, nästan hårlösa hundar i länderna närmast ekvatorn.

I öknarna var hundarnas bytesdjur snabbspringande gaseller. Där måste hunden kunna springa minst lika fort. Polarhundarna jagade smådjur. För dem gällde det att överleva kalla vintrar.

När hunden kom i människans tjänst började man mycket snart utnyttja de medfödda egenskaper hundarna hade. Så småningom förstod människan att egenskaper går i arv och vi började ägna oss åt hundavel.

Det började med att vi avsiktligt lät de bästa jakthundarna para sig med varandra. Så småningom styrde vi också färgerna på hundarna genom avel – men fortfarande mest av praktiska skäl. Det kunde exempelvis vara bra att ha en jakthund med annan färg än viltet, så att man inte tog fel vid jakten.

Att vi har kontrollerat hundarnas förökning har inte alltid varit så bra. Utan att tänka på följderna har vi bestämt att hundar ska se ut

# Hunden – en stor tillgång i samhället

på ett visst sätt. Utan att nämna några specifika hundraser ska vi ändå säga att hundarna hämmades i sina normala funktioner. Vi har kommit till insikt om detta och nu bedrivs all avel med inriktning på sunda hundar som ska kunna fungera normalt.

Varför finns det så många raser? Närmare bestämt mer än 400 över hela världen. Det beror på att hundraserna ofta har funnits lokalt. I ett visst land, eller kanske bara i en del av ett land, har man haft sina hundar för vissa speciella ändamål. Hundarna har funnits där i hundratals år och utfört sina arbetsuppgifter. Eftersom man redan tidigt styrde aveln och använde de bästa hundarna, kom alla hundar i trakten att se nästan likadana ut och ha samma egenskaper. En "ras" var född. Ofta fick hundarna ett "rasnamn" efter platsen där de fanns eller efter en person som gjort sig känd för att ha bra hundar. Vi kan ta den svenska hundrasen hamiltonstövare som exempel. Den fick sitt namn av greve Adolf Patrik Hamilton, som förresten är Svenska Kennelklubbens grundare.

När kommunikationerna blev bättre, spreds också de olika hundraserna över större och större områden. Nu finns världens alla hundraser spridda över jordklotet. Man kan hitta den exotiska mexikanska nakenhunden xoloitzcuintle i Rimbo likaväl som man kan hitta en hamiltonstövare i Mexiko.

Att vi idag värnar om att behålla de olika hundraserna intakta har flera orsaker. Dels är raserna en del av vårt kulturarv. Dels har varje ras sina speciella egenskaper, som vi kan ha nytta av. Att välja hundras är ungefär som att köpa en bil. Man köper inte en tvåsitsig sportbil om man har tre barn. Och om man är 67 år, lite skröplig och mest vill promenera i parken väljer

man inte en 55-kilos rottweiler ... eller borde inte göra det, i alla fall. Det är där Svenska Kennelklubben kommer in i bilden. En blivande hundköpare kan få hjälp att välja en ras som kan passa just honom och hans familj. Det är oerhört mycket man borde väga in när man skaffar hund, och man måste ha tid med hunden i sitt liv. Frågar man Svenska Kennelklubben kan man till och med bli avrådd från att skaffa hund överhuvudtaget ...

## Går det inte lika bra med en blandras?

Tyvärr finns det inget entydigt svar på frågan. Det finns trevliga blandrashundar som har haft tur att bli korsningar av hundar med tämligen lika egenskaper – och som hamnat hos bra hundägare. Det finns blandraskatastrofer som fått kortslutande egenskaper av sina föräldrar och som dessutom hamnat hos olämpliga ägare.

Svenska Kennelklubben är emot all avel med blandrashundar. Men varje år föds trots allt väldigt många blandrashundar. De kommer att finnas bland oss och ska självklart skötas och uppfostas som vanliga rashundar. En blivande hundägare måste veta att det alltid är ett lotteri att köpa en blandrashund. Man vet ingenting om vilka egenskaper den lilla valpen kommer att få – kanske inte ens hur stor den blir när den är fullvuxen. En rashund är ändå en vara med sorts "innehållsdeklaration" – även om den kostar mer i inköp än blandrasvalpen. Det är inte inköpspriset som är den stora kostnaden för en hundägare, det är "driftskostnaderna" – hundmat, vaccinationer, utrustning, sjukvård, försäkringar etc. Och de kostnaderna är samma för både rashundar och blandraser.

I dag är hunden en stor tillgång i samhället. Nästan alla har läst om polishundar, och många har sett demonstrationer av hur polishundar tar fast en "bov" genom att bita den i armen. Men inte många vet att hunden faktiskt biter på lek och inte för att den är aggressiv. Men "leken" går ut på att hunden inte ska släppa förrän husse kommer fram och ger order om det, så boven har inte en chans att komma undan. Polishundar kan dessutom spåra och söka narkotika.

Ledarhundar för synskadade kan man också se i arbete ut i samhället. En ledarhund är tränad att upptäcka hinder i vägen för sin husse eller matte. Den stannar när det blir nivåskillnader (trottoarkanter, kajkanter etc.), den väjer för sådant som kan ligga i vägen och den stannar om det dyker upp ett hinder i höjd med ägarens huvud fast hunden går fri under. En ledarhund hittar däremot inte vägen som många tror. Det får ägaren klara själv. Det är viktigt för alla att känna till att man aldrig ska gå fram och klappa en ledarhund som arbetar. Men det går förstås bra att gå fram och prata med ägaren!

Lavinhundar och räddningshundar är utbildade att söka efter människor som begravts i snömassor eller under raserade hus. Många hundar är duktiga på att söka på samma sätt men bara ett fåtal orkar hålla på i flera timmar. Det har ingenting med hundens fysiska

kondition att göra. En lavinhund och en räddningshund måste ha en oerhörd mental "motor" så att den inte ger upp arbetet förrän den får order om det.

Vallhundar och boskapshundar ska hålla ordning på stora flockar av får eller kor. I Sverige minskar deras arbetsuppgifter stadigt – i varje fall boskapsvallarnas. Färvallning är en tävlingsgren och det finns de som har får enbart för att träna sina hundar med.

Assistanshundar utbildas för att hjälpa människor på olika sätt. Signalhunden kan exempelvis hjälpa sin döva eller hörselskadade ägare att "höra" väckarklockan, dörrklockan, babyskrik etc. Servicehunden kan exempelvis öppna dörrar, ta upp saker eller dra en rullstol. Diabeteshunden larmar då förarens blodsocker ligger på en onormal nivå, rehabhunden används inom vården och traumahunden kan assistera vid olyckor och i andra kritiska situationer.

Draghundar är kanske mest en tävlings- och turistattraktion i Sverige där snöskotrar har tagit över det hårda jobbet i fjällen. Men i andra kulturer måste man fortfarande förlita sig på sina hundar för att ta sig fram över de snötäckta vidderna. Och en del svenska snöskoterförare hade nog önskat sig ett par draghundar när bensinen tar slut eller skotern vägrar att starta ...

# Förslag på grupparbeten

## Hundars beteende

### Varför gör hunden så? Och vad kan man göra om man inte vill att hunden ska göra det?

Ett exempel bland många: alla valpar och unga hundar hoppar upp på människor när de vill hälsa. Det är en instinkt från vargen och ur-hunden att de ska slicka sina flockmedlemmar i mungiporna för att visa sin underkastelse. Det kan barnen läsa i nästan alla böcker om hundar. Och sedan är diskussionen i full gång. Kanske man ska låta hunden slicka ... eller är det jätteäckligt och kan man bli sjuk av det?

## Hundrasernas historia

De flesta barn har en favorit bland hundraserna. I ett grupparbete kan man fördjupa sina kunskaper om en viss ras och ta reda på när den blev en "ras" och hur den har använts som nyttohund. Och vad gör man mestadels med den rasen i dag? Vilken litteratur finns om rasen? Vad hittar eleverna för bilder och teckningar?

Ett exempel: Afghanhunden härstammar från de vinthundar som fanns för 4 000 år sedan och som är en av världens äldsta hundtyper. Afghanhunden utvecklades i landet Afghanistan och fanns i landets stora ökenområden. Den var beduinernas jakthund. Afghanhunden springer oerhört snabbt och den kan själv fälla och döda bytet – en gasell kanske. Beduinerna följde sina hundar till häst och tog hand om jaktbytet.

I dag finns afghanhunden över hela världen som en vacker och populär sällskaps- och utställningshund. Knappast någon afghanhund används till vad den verkligen kan och var ämnad för från början. Är det bra eller dåligt för afghanhunden?

## Hundar i människans tjänst

Det finns så många uppgifter för hundar i vår tid att det nästan räcker till enskilda arbeten för alla i klassen. Här är några exempel:

- Polishundar
- Ledarhundar (hjälpersynskadade)
- Lavinhundar
- Räddningshundar (vid ras och jordbävningar)
- Jakthundar (älg, rådjur, hare samt fågel)
- Narkotikahundar (tull och polis)
- Mögel- och röthundar
- Servicehundar (hjälpers funktionshindrade)
- Draghundar
- Vallhundar (vallar får)
- Vattenräddningshundar
- Sökhundar
- Signalthundar (hjälpers döva och hörselskadade)
- Boskapshund (vallar kor)

Tidningarna är fulla med artiklar och notiser om hundar som jobbar och det finns massor att hitta på nätet. Varför inte sätta upp bilder och klipp på väggen eller i en klippbok?

## Håll hunden frisk

Inte bara hundägare har nytta av att veta något om hundars vanliga sjukdomar. Reser man utomlands kan det vara livsviktigt att känna till rabies. Som grupparbeten passar det att redovisa om:

- Rabies
- Valpsjuka och parvovirus (vaccinering)
- Vad är höftledsfel?
- Kan hundar se dåligt – vad gör man då?
- Kan hundar höra dåligt – vad gör man då?
- Fästingar – de kan sprida sjukdomar till hundar.

## Farliga hundar

Jo, tyvärr finns det sådana också. Här kan grupparbetena inriktas på att redogöra för situationer då en hund kan bita – och hur man undviker att bli den som hunden sätter tänderna i.

Exempel: en hund vaktar sin mat, sina leksaker eller hela sin tomt. En hund kan bita om den hastigt blir väckt när den sover. Den kan bita för att den är rädd och känner att den måste försvara sig. En osäker hund som står bunden kan bita när den känner sig trängd.

I dag går det inte längre att blunda för att inte alla hundar i samhället är till nytta och

nöje. Ord som kamphund och mördarhund används flitigt i media. Egentligen är det inte fråga om något annat än att människor använder sina hundar för att skrämmas med, eller rent av som vapen. Det handlar ofta om ägarna, för det går att få nästan vilken hund som helst att attackera människor. Men vem blir särskilt rädd för en ilsket bjäbbande dvärghund? Därför väljer de som vill skrämmas hellre hundar av storvuxna raser – ofta blandraser som de får köpa billigt. Myndigheterna känner till problemet. Man kan väl säga att även om hunden är människans bästa vän, så är inte alltid människan hundens bästa vän.

## Hundens språk

Hur talar hundar med varandra? Kan vi lära oss att förstå hundspråk? Varför ska vi ens försöka? Ja, bland annat för att undvika de arga och de rädda hundarna och bara umgås med hundar som är glada och tycker om människor. Hundar kan tala på så många fler sätt än människor. De uttrycker sig bland annat med svansen, rösten (morrar), raggen, öronen, ögonen, tänderna, kroppshållningen, doftkörtlar på kroppen, urinmarkering, avföring. Hunden kan kombinera sina sätt att uttrycka sig och därmed göra helt klart för en annan hund vad den menar. Och om vi människor bara lär oss tolka hundspråket kan vi förstå det nästan lika bra som hundar gör.

I det här grupparbetet kan man göra en intressant jämförelse med vårt vanligaste husdjur – katten. Vad menar en katt när den viftar på svansen?

## Testa dig själv

Elevhäftet sidan 30. Rätt svar:

En tik är dräktig i **63 dagar**.

En valp börjar öppnar ögonen efter ungefär **10 dagar**.

En valp ska vara **8 veckor** innan den får lämna uppfödaren.

Vikingarna använde **västgötaspets** som vallhundar.

SKK betyder **Svenska Kennelklubben**.

Agility betyder **vighet**.

På en agilitybana kan man hitta hindren **däck, tunnel och slalom**.

Freestyle blev officiell sport **2007**.

Den finaste titeln på en hundutställning är **BIS (Best in Show)**.

**Drever** är specialist på att jaga rådjur.

En tävling i rallylydnad omfattar **10–20 övningar**.

En hund som apporterar **hämtar något**.

Adressen till Svenska Kennelklubbens webbplats är **www.skk.se**.

## Känner du igen raserna?

Elevhäftet sidan 31. Rätt svar:



- 1 Cairnterrier
- 2 Parson russell terrier
- 3 Tysk schäferhund
- 4 Hamiltonstövare
- 5 Berner sennenhund
- 6 Engelsk springer spaniel
- 7 Chihuahua
- 8 Cavalier king charles spaniel
- 9 Samojed
- 10 Golden retriever

## Läs mer om hundar

Flera av böckerna i den lilla listan är lättlästa. Om du inte hittar dem i bokhandeln eller på nätet, så finns det säkert på biblioteket.

### All världens hundraser

*Renée Willes*, Mälarsörnsens förlag  
ISBN: 9789189090798

### Hundraser i Sverige

*Åsa Lindholm & Ulla Barvefjord*, Prisma  
ISBN13: 9789151849270

### Hundar i världen

*Carl-Johan Adlercreutz*, ICA bokförlag  
ISBN: 9789153428701

### Svenska hundraser : ett kulturarv/ Swedish native breeds : a cultural heritage

*Åsa Lindholm*, Svenska Kennelklubben  
ISBN13: 9789170553660

### En bok om hundar

*Marcus Schneck & Jill Caravan*, Bokia förlag  
ISBN: 9171150277  
(*Inte så mycket text men många vackra bilder*).

### Skaffa hund – hundägarens första handbok

*Ulla Barvefjord*, ICA bokförlag  
ISBN: 9153419545

### I huvudet på en hund – hundens psykologi och beteende

*Bruce Fogle*, Forum förlag,  
ISBN: 9137104101

(*Inte så lättläst för barn, men utmärkt fördjupningslitteratur för en hundintresserad lärare*).

### Våra valpar

*Ulla Barvefjord*, Bokförlaget Semic  
ISBN: 9155226809

(*Skriven för ungdomar*)

### Valp på väg

*Ingrid Tapper*, Prisma  
ISBN: 9151843439

### Ylva lär sig hundspråk

*Per Brinkemo*, Jycke-Tryck förlag  
ISBN: 9187652188

### Från valp till vuxen hund

*Åsa Ahlbom*, eget förlag  
ISBN: 9163073609  
(*En bok för lärare och elever tillsammans*).

## Svenska Kennelklubben

Svenska Kennelklubben är hundägarnas riksorganisation och företräder alla hundar, hundägare och hundälskare i Sverige. Med våra drygt 300 000 medlemmar är vi en av landets största intresseföreningar. Vi sprider information, utbildar och väcker debatt – och visar på den stora glädjen och nyttan med hund!

Om du vill veta mer om hundar, ta en titt på vår stora webbplats [skk.se](http://www.skk.se). Här hittar du alla hundraser som finns i Sverige och du kan läsa mer om olika hundsporter och om vad det innebär att äga hund.

Vi har också skapat webbplatsen [Kopahund.se](http://Kopahund.se) med tanke på alla som drömmer om en valp. Där hittar du tusentals valpar till salu och massor med tips och råd.

På [www.skk.se](http://www.skk.se) finns ännu fler broschyrer för dig som vill veta mer om hundar och Svenska Kennelklubben, de flesta som pdf-filer.

Svenska Kennelklubben är hundägarnas riksorganisation och företräder alla hundar och hundägare i Sverige. Med cirka 300 000 medlemmar är vi en av landets största intresseorganisationer. Vi sprider information, utbildar och väcker debatt – och visar på den stora glädjen och nyttan med hund!



## **SVENSKA KENNELKLUBBEN**

HUNDÄGARNAS RIKSORGANISATION

**POSTADRESS** Box 771, 191 27 Sollentuna

**BESÖKSADRESS** Rotebergsvägen 3, Sollentuna

**TELEFONNUMMER** 08-795 30 00

**WEBBPLATS** [www.skk.se](http://www.skk.se)